

A T ö r v é n y =====

A természettudományokban is, az isteni tudományban is egyaránt fontos szerepet tölt be a törvény. Van aztán egy tudomány, mely kizárólag a törvénnyel foglalkozik, ez a jogtudomány. Beszél törvényről az erkölcs is, erkölcsi törvényekről. Vajjon a különböző törvényfogalmak közt található-e valami kapcsolat, vagy pedig a természettudományok egyfelől a bibliai, jogi és erkölcsi törvényfogalom, másfelől ugyanakkor egymással szemben, hogy köztük rokonságot, s érintkezési pontokat nehéz felfedezni. Mióta a természettudományok felfedezték a törvény fontosságát, azóta indult szédítő fejlődésnek a technika. Amerre a törvénykutatás haladt, arra haladt a diadal s az ember a törvények ismeretében meghódította a természetet.

Egészen más áll a bibliai, jogi és erkölcsi törvényfogalomról: ahogy ez törvényfogalom ismertté válik, az emberek kivetkőznek eredeti természeti állapotukból s az erkölcsi törvények ismerete talán még fokozza a törvényteleniséget. A városba kerülő a művelődés almájába beleharapó falusi lány vagy legény erkölcsileg megromlik, a kultúrember mélyebben áll erkölcsi tekintetben, mint a kulturálatlan. Az ősgermán tisztább életű volt, mint a mai berlini polgár, s az ősmagyarok erkölcsé, házasságtisztelete meszsze felülmulta a mai városi ember fogalmait a házassági hűségről. Ezt a sajátosságát elhanyagolást a biblia is megállapítja, amikor kimondja: "a vétek ereje a törvény" I.Kor.15:56, azaz a vétek azonnal erőre kap, amint az erkölcsi törvény ismertté válik, vagy "törvény nélkül a vétek halott" Róma 7:8. Az iskolai vagy templomi erkölcsitanításnak tehát az a következménye, hogy a vétek erőre kap azáltal, hogy a bűnnel küzködő s már-már elmerülő bűnös még kétségbeesettebben kezd kapálózni s ezzel az elmerüléshez közelebb jut. Jobbzanak tehát, ha nem tanítjuk a törvényt? Nem! Hanem a törvényt tanítás magában a leverettetéshez visz közelebb. Míg tehát a természettudományok terén a törvények ismerete az embert diadalról-diadalra segíti, addig erkölcsi téren a törvény ismerete leverettetésbe, kudarcba viszi az embert.

Ha azonban a természettudományok nagy sikereit közelebbről megnézzük, rá fogunk jönni, hogy a nagy garral ünnepeelt diadal ott is kétes. Igaz ugyan hogy bizonyos technikai ismeretek meggyorsították a közlekedést, messze világtájak érintkezését tették lehetővé, gépekkel megkönnyítették az emberi szükségletek ellátását, mindamellett semm több kényelemhez nem jutott az átlagos ember, még kevésbé több boldogsághoz. Hatalmas fölfedezéseket tettünk az orvostudományok terén, mégis a kulturált ember ma is gyengébb, mint a természet ölében élő, s különösen az ideggyógyászat terén ma százszor siralmasabban állunk, mint száz évvel ezelőtt. A gépek rabszolga-láncrea fűzték az embert, az autón száguldó ember kevesebbet lát a világból, mint a hajdani világgyalogló. A kultúra az embert igényesebbé, követelőbbé tette, de növekvő étvágját kevésbé elégíti ki, mint a megelőző korszakok elégítették ki a szerényebb emberfajtaét.

A mozi, a rádió, a televízió nem hoztak újabb, nagyobb zeneszerzőket vagy képzőművészeket. Azzal, hogy több a papiros, a nyomdafesték és a rotációs gép, még nem lett több a lelki nemesség, s nem látunk mélyebben az emberi lélekbe. A civilizáció, a művelődés, a technikai haladás felfokozták az elégtelenséget, a lelki nyomort és kint. Tehát a törvények ismerete a természettudományok terén sem tették az embert igazán győztesse, hacsak diadalnak nem számítjuk, hogy ma repülőgépekkel, atombombával és baktériummal is tud embert ölni! A valóság az, hogy a törvény ismeretével az ember nyomorusága még a természettudományok terén is kiáltóbb és bántóbb lett. Mi ennek az oka?

Az embervilágon Isten átka ül, s az ember ezt nem akarja tudomásul venni. Győzelmi ábrándokkal csalja magát, a világmindenség hódítójaként ünnepli az embert s közben biztosan és visszatartathatatlanul halad a biztos bukás, egy láthatatlan és kiszámíthatatlanul mély szakadékba. Természettudományos és erkölcsi törvények tehát megegyeznek abban, hogy az emberen segíteni nem tudnak.

Mégis van egy nagy különbség a természeti és az erkölcsi törvények felhasználása körül. Hogy ezt a különbséget megértsük, a törvény haté-
képességét kell megvizsgálnunk. Meg kell állapítanunk, hogy a törvény magában tehetetlen, s így az is tehetetlen, aki a törvényt használni akarja, ha más nem áll rendelkezésére, mint a törvény ismerete. Mit ér, ha ismerem a gőz törvényét, ha nincs hő a rendelkezésembe, mellyel gőzt tudok fejleszteni? Mi haszna, ha ismerem az elektromosság törvényeit, ha nem kapok valahonnan elektromos erőt? A törvény tehát arra jó, hogy a rendelkezésembe álló természeti erőket fel tudjam használni.

Ugyanez áll az erkölcsi törvényekre. Ha egy nemzetben vagy egy egyénben nincs erkölcsi erő, akkor az erkölcsi törvény őt jobba tenni nem fogja. A természettudományok hatalmas vívmányai pedig azért nem teszik boldogabbá, nyugodtabbá és pihentebbé az embert, mert az erkölcsi igazságtalanság nem engedi érvényesülni a természettudományok áldó hatását. Nem az erkölcsi törvények harcolnak a természeti törvények ellen, hanem az erkölcsi erőtelenség, sőt fonákság akadályozza a természeti erők áldásos felhasználását. Valjais az emberiség boldogtalanságának oka nem az, hogy nincs elég gabona, fűtőanyag, természeti áldás, hanem az, hogy az ember erkölcsileg képtelen arra, hogy boldog legyen! A törvény azért tehetetlen, mert az ember bűnös! Isten az élet forrását, az éltető erőt elzárta az embertől. Az élet fájának útjába odaállította a villogó palle su kérubot. Nem mintha nem volna elég ennivaló ebben a világban, s angyal hogy öltözködjünk, házakat építsünk, hanem nincs elég szív, nincs elég irgalom és szeretet, hogy egyik ember a másikat élni hagyja. Egyik ember odaáll az élet forrása elé és amit a Teremtő alkotott, azt pénzért árulja a gazdagoknak, s míg lázasan gyűjti a pénzt, maga is éhen és elégtelen marad. Az a kérub aki az élet fájának útját elállta, az erkölcsi élet forrását állotta el. Az élet fáján irgalom, szeretet, kedvesség terem, ez nem ölik elég ebben a világba! Szén van elég, de nincs szeretet, hogy felmelegedjünk. Ismerjük az erkölcsi törvényt, hogy szeretni kell, hogy a törvény betöltése a szeretet, hogy amit magunknak nem kívánunk, azt ne tegyük mással, - ismerjük jól a törvényt! De hol van a szeretet? Csak szájjal szeretünk, - de a szeretet ereje nincsen bennünk

Ennek a hideg, szeretetlen, boldogtalan világnak nem törvényre, nem erkölcsstanra, nem fényes elméjű jogtudósokra és erkölcsstanítókra van szüksége, hanem szeretetre! Nevetséges, hogy azon vitatkozzunk, melyik a legnagyobb parancsolat? - fanyarul, bántólag hat ránk, ha egyesek előállanak különböző törvényeikkel, pl.: ne dohányozzál, ne járj moziba színházba, ne táncolj, ne viselj mást, csak lefésült haját, ruhád izléstelen legyen, hogy kegyességedet jobban lássák, tanulj meg sokszor kiejteni "az Ur" szavat és sok Halleluját kiáltani, hogy világítani tudj embertársaidnak! Pedig a sok nagy igyeke helyett sokkal jobb volna valahova szentvinnek, ahol fáznak és fizetésed felesleges részét a szükölködőnek juttatni úgy, hogy az adományozót lehetőleg ne lássa a megajándékozott! Furcsán érint bennünket, ha könyvekkel megrakott táskával valaki beállit hozzánk és fejtegetni kezdi, hogy a szombat a legnagyobb ~~parancsolat~~ parancsolat!

Egy palota és egy kunyhó állanak egymás mellett. A palota urát, aki betegen fekszik, elhgyták a szolgák, mert kiűtött a forradalom és ilyenkor nem jó palotában élni. A kastély pompás fűtőkészülékkel van felszerelve, a pincében a legmodernebb kazán, melyből meleg és friss levegő árad a palota összes helyiségeibe, ha a kazán be van fűtve. De most

nincs aki befütsön s a házigazda tehetetlenül fekszik a jéghideg pompás termék egyikében. A házi ur művelt ember, aki jól ismeri a hőnek, a fűtésnek törvényeit és tudja, mi történik a hővel, melyet lent a pincében fejleszt a fűtő - ha van fűtő - és van szén. De most forradalom van, mincs fűtő, nincs szeretet! A szomszédban szegény és tudatlan ember lakik, vagyona nincs sok, de annyi amennyi éppen szükséges, mindig kijár. Valaki gondoskodik róla. Egyetlen szobájában szegényes vaskályhában tűz ropog, a szobát barátságos meleg árasztja el. Mit használ itt a törvény ismerete? Csak kinosabbá teszi a gazdag helyzetét, mert hiszen jól tudja, hogy kellene lenni, de nincsen úgy. Nem a törvény a fontos, hanem az erő!

Egyszerre a szegény felkél, kabátot vesz magára s idősebbfiával átmegegy a szomszéd palotába. Először megy föl a díszes, de elhagyatott lépcsőn. Meglelik a ház urát, s a szegény barátságos szavakkal áthívja a konyhába a gazdagot. Ez enged a hívásnak. Átvezetik s a szegény saját ágyában vet fekhelyet a gazdagnak s az boldogan szürcsöli az egyszerű, meleg levest, melyet a házi asszony nyújt neki. Mi a fontosabb, a törvény vagy az erő? Ne törvényeket szavaljatok ebben a szegény, szeretetlen világban, hanem vigyék szét az Ég szeretetét!

Mikor Jézus arra a kérdésre: "melyik a legnagyobb parancsolat?" azt felelte: "Szeress"! - akkor nem annyira törvényt adott, mint inkább rámutatott az erő forrására! Szeretetre van szükség! Máté 22:36-40. Máskor arról beszélt Jézus, hogy a törvényben mi a súlyos, a nyomós, és azt felelte a kérdésre, hogy "az ítélet, az irgalom és a hit." Máté 23:23. Az ítélet, vagyis az istenfélelem, az irgalom, vagyis a segítő szeretet és a hit, vagyis a szeretetből fakadó bizalom. Az istenfélelem, a szeretet és a bizalom fűtik az élet tűzhelyét, melyben a szeretet tüze ég. Istenfélelem, irgalom és hit erőforrások és nem tanítások! Ne vitatkozzál a szombatról, hanem vidd széjjel e világba az Ég szombatját, a lélek édes nyugalját, mely a bűnbocsánat békeességéből származik és azzal édesítsd meg a hideg szíveket.

A természeti törvénynek nevezett tanítás tulajdonképpen arról világosít fel bennünket, hogy a természetbe helyezett különféle erők hogyan működnek és hogyan lehetők az ember hasznára értékesíteni, helyesebben irányítani. Ha szolgálásunkba tudjuk őket állítani, akkor hasznosak lesznek, ha nem birunk velük, elpusztíthatnak! Az erkölcsitörvény lényegében annak ismerete, hogyan működnek az erkölcsi erők, hogy azok az embernek életet adjanak és ne halált. Sajátságos, hogy a törvény héber neve a TÓRA tanítást jelent és nem törvényt. Az Újtestamentum a NOMOS szóval idézi a tórát, nomos a nemó igéből származik, mely osztást jelent. A nomos tehát nem a tórával egy, hanem annak ismeretét adja, hogy a nagy általános tanítás, hogy illik egyes, kicsiny esetekre. A magyar törvény nem a tórát, hanem a nomost adja vissza, mert az egy nagy tanításnak apró részekre törését fejezi ki. A tóra tehát eredetileg nem törvény, nem caruistica, hanem tanítás, ismeretadás annak, aki az életerők útjait vizsgálja ebben a világban. A tóra nem annak szól, aki a maga erőfeszítésével meg akarja tenni a lehetetlent, hogy bűnös létére Isten akarata szerint éljen, hogy önző lény létére szeressen, hanem a törvény annak adatott, ki ismeri a nagy erkölcsi erőforrásokat, a szeretet, irgalom forrását, az istenfélelem megtartó erejét, a Bizalom felemelő hatalmát s ezeket az erőket helyesen használni akarja. Tehát a törvény nem az elbizakodott, magában bizó, öntelt embernek való, hanem a szegény és üres koldusnak, ki úgy áll a templom szögletében, mint a vámszedő és Isten erejéért imádkozik az Éghez.

A törvény nem annak az erőnek útját mutatja, amely belőlünk jön, hanem annak az erőnek útját, melyet Isten áraszt ebbe a világba. A természeti törvények az eget és a földet teremtő és fenntartó Isten erőinek útját mutatják, az erkölcsi törvények, amelyek a Bibliában vannak, a szerető és ujonnan teremtő Isten szeretetének útját írják le. Azért abban, aki a maga erejét fejti ki, a törvény csalódást, kétségbeesést és még nagyobb

romlást kelt, de használ annak, akit Isten szeretete megragad, megtölt, s aki áhitattal és szent várakozással nézi, hogy ez a felülről folyton áradó szeretet milyen csodákat teremt ma is a földön.

Hogy a bibliai törvény csakugyan nem arra való, hogy a magában bizó ember saját erejéből megtartsa és megtegye, annak ékes bizonyítéka az, hogy az Irás különféle törvényekről beszél, melyek egy-egy égi erőnek vagy pोकoli hatalomnak éltető és pusztító útját mutatják, amellet bizonyos kiviszonokban és átváltozásokban kísérik az égi erők munkáját. Így beszél az Irás a cselekedetek törvényéről, a férfi törvényéről, a tagokban lévő törvényről, a véték törvényéről, a hus-parancsolat törvényéről, a dogmákba osztott törvényről, az árnyék törvényéről és valami királyi törvényről.

A cselekedetek törvénye Róma: 3,27, azt írja le, hogyan próbálja az ember Isten akaratát, azaz a jót ebben a világban megvalósítani s elmondja nekünk, hogy a cselekedetek törvénye a folytonos kudarc és leverettetés. Összefügg ezzel a dogmákban, azaz tételekben adott törvény, melyet Isten csak akkor adott az embereknek, amikor Izrael népe a Sínai hegy lábánál azt merte ígérni, hogy Isten akaratát meg fogja tenni. Isten megmutatta mit kíván, s ez az isteni kívánság a dogmákban adott törvény. Ezt a törvényt szegezte fel Krisztus a keresztfára, hogy azt tehetetlenné, érvénytelenné tegye, hogy az embert ne fenyegetse, s hogy az ember a tételes törvény helyébe egy másik törvényt kapjon, mely megvalósulhat az ember életében, Efézus 2:15.

Beszél az Irás a férfi törvényéről, mely az asszonyt addig köti, amíg a férfi él, Róma 7:2-3, de megszűnik érvénye, ha a férj elhal. Ez a törvény azt árulja el, hogy a tételes törvények érvénye elmulik, megváltozik s ezért magasabb, tökéletesebb törvény-kijelentést kell keresnünk.

Beszél az Irás a tagokban levő törvényről, melyet nyugodtan mondhatunk természeti törvényeknek, mert azt juttatja tudomásunkra, hogy a mostani, a halálnak odaadott emberi természet alkalmatlan az Isten akaratának megvalósítására, miután tagjai odakötik az embert egy megfertőzött, kicsavar fonák embervilághoz s annak hatását nem tudja magáról lefejtteni, Róma 7:2

Van a vétéknek is törvénye, Róma 7:23,25, mely arról beszél, hogy ezen a világon egy vak kényszer uralkodik, mely az embereket bűnös, gonosz irányba sodorja valakinek az akaratából kiz elvétette a célt és most maga után próbálja vonni az összes teremtet lényeket. Husommal, hustermetémmel oda vagyok láncolva a világhoz, mely a véték törvényét valósítja meg, azaz mindenki benne egy elvétett, hamis, fonák irányban halad. A tévelygésben való előhaladást, az isteni törvények levetését nevezi evilág "haladásnak".

A hus-parancsolat törvénye, Zsidók 7:16, szemben áll az élet hatalmával s az életet nélkülöző, csak saját erejére támaszkodó emberi természet tehetlenségét teszi szemlélhetővé. Ez a törvény nem életkeltésre, hanem a bennünk működő halál hatalmának kimutatására adatott s ennyiben Krisztushoz vezérlő mester, pedagógus.

Isten törvénye Róma 7:25, az isteni akaratnak leírása, melyben minden ép értelmű lény gyönyörködik, mert azt az egyetlen utat írja le, amelyen az ember társadalmat, államot, közös együttélést berendezhet, de amelyet csak elméjével tud követni, mivel a benne lévő önzés, a véték hatalma a megvalósítástól mindig távoldartja s önvádak között a rossz uton indítja el. Így Isten törvénye belénk van írva, mert a pogányok akaratlanul és tudatlanul is sokszor aszerint élnek, Róma 2:14, mégis nincs hatalmukban azt megtenni, hanem fokról-fokra süllyedve alá, az isteni törvénytől mindig jobban eltávolodunk.

A Szellem törvénye, mely az újonnan szült emberekben ható életnek a törvénye is, azt írja le, hogy mikor az ember a maga erőlködésével tere meggy és kárt vall, de amikor koldusként Istenhez kiált és Tőle égő olajat, azaz Szent Szellemet kér, akkor ez a Szellem meghatározott törvények szerint hatni kezd benne s amit ő nem tudott megvalósítani, a végrehajtja benne. Róma 8:2.

Róma 7:23 beszél az értelem törvényéről, mely akkor is működik az emberben mikor még újonnan nem született s a lelkiismereten át Isten szavaként szól az emberhez s mutatja az utat, melyen haladnia kellene, de nem. Az értelem törvénye a vétkek hatása alatt lassan homályosulni kezd bennünk, a Szellem törvényének hatása alatt azonban kivilágosodik és élet tisztává változik. Az értelem törvénye nem más, mint a belénk teremtett igazságosság törvénye, Róma 9:31, mely törvény az egész világmindenségébe van helyezve, miután sem a fizikai, sem az erkölcsi világ gépezet másként forogni nem tud, csak azon a módon, ahogy Isten azt előre megalkotta, a teremtés elé szabta. Ezt fedezték fel a jogtudósok és elnevezték természeti törvénynek /jus naturale/, mintha az úgy magától kerülné volna a természetbe s nem a Teremtő Isten helyezte volna bele.

Beszél az Irás a hit törvényéről is, mely az erkölcsi világnak éppen olyan alaptörvénye, mint a fizikai világnak a nehézkedés törvénye. A világ nem állhat fenn másként, csakha annak tagjai megbiznak egymásban megbizni nem tudnak másként, csak ha mindenkit a szeretet irányít, ha a másik javára dolgozzék és éljen. A hit törvénye a cselekedetek törvényével áll szemben, Róma 3:27, Mikor ugyanis az ember nem bizik több önmagában s nem vár magától semmit, mikor már nem akar ő cselekedni, életnek vezetését és munkáját rábizzá teljesen a benne munkálkodó Istenre akkor az Isten alakuldi Szent Szellemét és az emberben elvégzi, amit Hus-ember megtenni nem volt képes. A Szellemlnek ez a felszabadítása saját természetünk gonosz hatalma alól új életet teremt bennünk, mel boldog szabadságban éli azt amit az ember saját okossága és tehetsége révén soha élni nem tudott. Azért ennek az új életnek törvénye a szabadság törvénye is, Jakab 2:12, mely a tételes törvény vádolótól megtisztítja lelkiismeretünket s felszabadítja életünket. Az embernek el kell jutnia egy választáshoz, amelyen saját okosságának és erejének utját elhagyja és átlép Isten útjára, amelyet az új teremtéssel bele a történelembe, mikor abba szent Fia halálát, a Golgota áldozat építette bele.

Isten törvénye most új alakban jelenik meg, mint Krisztus törvénye, Ga mely a bűnös ember önzése helyébe az új ember önfeláldozását teszi a törvény, az élet törvényévé. Ezzel átváltozik az egész törvény, mert több nem azt kérdezi az ember, mit kell tennem, hanem, hogy mit szabad tennem embertársam javára. Minden ember pappá lesz és követi annak a szent papnak az útját, aki a földi papságot égi papsággal cserélte fel, a tartásokat a szeretet munkájával. Templommá lesz az egész világ és a szeretet gyakorlóit a papok. Az átváltozott törvény egy új emberfaj állít be a világba, azokat, akik másokért élnek, Zsidók 7:12. A régi törvény, a régi vallásosság árnyékként tűnik el, mint árnyék-törvény Zsid. 10:1, s általa a föld égitartalommal telik meg. Az árnyék-törvény szemben, mely szolgálai engedelmességre kényszerít, a szeretet törvénye királyi törvényként jelenik meg, mert azok életét szabályozza, kik ennek a földnek jövődó urai, királyai. Ez a törvény a szabadság Szelleme, az élet törvénye!

Az elmondottakból a következő következtetéseket kell levonnunk:

1. Törvény alatt az Újszövetség nem mindig ugyanazt a fogalmat érti, hanem annak egész sor különböző alakját határozza meg, s így nekünk is ragaszkodnunk kell e különbségekhez. A törvénynek e különböző jaihoz igen különbözőképen alakul a mi viszonyunk is.

